

FİLİZ ALİ İLE SABAHATTİN ALİ'Yİ KONUŞTUK

Sabahattin Ali, Fransa'da!

Değerli müzikolog Filiz Ali, bugün hâlâ babasının ölüm nedenini ve gerçek mezarını öğrenmek, en azından ondan kalan eşyaları almak için büyük mücadeleler veriyor. Tezim için Sabahattin Ali'yi (25 Şubat 1907 - 2 Nisan 1948) etraflıca tanımak isterken Filiz Ali'yi ve yaşadıklarını Sabahattin Ali metinleri ile birlikte anlamaya çalışıyordum. Bu yönde Filiz Ali ile 16 Şubat 2021'de, Littérosa internet edebiyat dergisinde yayımlanan bir söyleşi gerçekleştirdik.

RAHİME SARIÇELİK

SABAHATTİN ALİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Strasbourg Üniversitesi'nde, "19. yüzyıldan 20. yüzyıla Türk Romanlarında Aşkın Evrimi" konulu yüksek lisansımı yaptıktan sonra, 2010 yılından bu yana Fransa'da yaşamamı, Türk edebiyatı ve edebiyatçıları tanıtmak için bir fırsat olarak gördüm.

2020'de, Sabahattin Ali ve toplumsal cinsiyet içerikli doktora tezimi savundum.

Elimden geldiğince Avrupa ve Asya ülkelerinde konferanslar ya da makaleler ile Sabahattin Ali'den ve diğer yazarlardan bahsetmeye çalıştım.

Bu yıl içinde tezimden faydalanarak hazırladığım Sabahattin Ali ve yazarın yaşadığı 1923-1948 yılları arası dönemi anlatan kitabım Kapaz Yayınevi tarafından Fransa'da yayımlanacak. Dilerim faydalı bir eser olur.

Fransa'da Sabahattin Ali'nin ve aslında Türk Edebiyatı'nın yeterince tanınmaması - elbetteki bunun eserlerin yabancı dillere çevrilmesi ile de çok ilgisi var - başta beni üzse de sonraları Türk Edebiyatı'nı tanıtmaya görevinin kendimce üstlenmeye karar verdim.

'BABAMI KİM ÖLDÜRDÜ?'

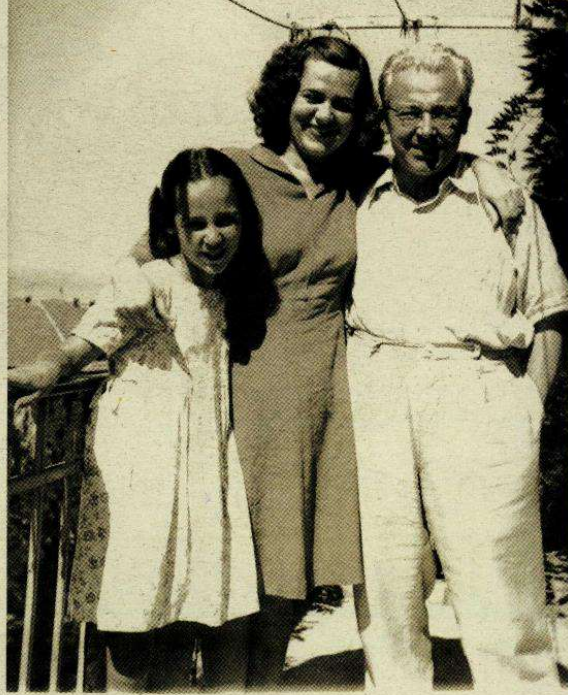
Qui est tué mon pere (Babamı Kim Öldürdü?) kitabıyla yakın zamanda Türkiye'de de tanınan Édouard Louis gibi günümüz Fransız yazarları ile Sabahattin Ali eserlerini ilişkilendirerek, Türk Edebiyatı ve Fransız Edebiyatını karşılaştırmalı olarak çalıştım.

2018'de, Strasbourg Üniversitesi Türk Etütleri Bölümü olarak, Bölüm Başkanı Prof. Stephane De Tapia eşliğinde Kuyucaklı Yusuf (1937) romanını Fransızca'ya çeviren Prof. Paul Dumont (Dumont'un roman çevirisinin yanında Sabahattin Ali üzerine makaleler kaleme aldığından burada belirtmek gerekir.), Türkolog Johann Strauss ve Prof. Ragıp Ege ile Sabahattin Ali'yi anma günü düzenledik.

Filiz Ali'yi de ağırlamak istedik ancak rahatsızlığı nedeniyle maalesef gerçekleştiremedik. Değerli müzikolog Filiz Ali ile o tarihte buluşamadıysak da 16 Şubat 2021'de, Fransız okurlar için Littérosa internet edebiyat dergisinde yayımlanan bir söyleşi için buluştuk.

Filiz Ali, Fransa'ya uzak biri değil. 1995'te, Fransız sanatına ve müziğine yönelik oluşturduğu özel çalışmalar dolayısıyla Fransa Kültür Bakanlığı tarafından kendisine Chevalier de L'Ordre des Arts et des Lettres Madalyası verilmiştir.

Belirtmem gerekir ki kendisi ile bir söyleşi yapmanın benim için çok büyük bir değeri var. Tezim için Sabahattin Ali'yi etraflıca tanımak isterken Filiz Ali'nin Türkiye'deki söyleşilerini takip ediyordum. Elbette babası için yazdığı eserlerini de... Yok Bi'sey

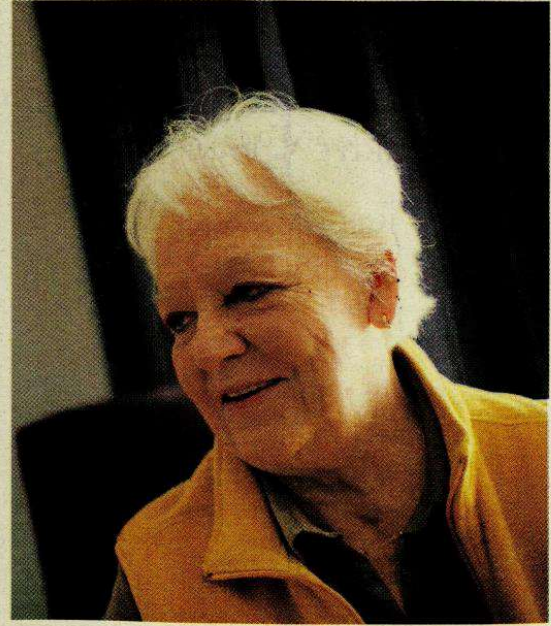

Acımadı ki (YKY / 2017) kitabı gibi...

İlk bakışta daha başlığı ile dikkat çeken bu anı kitabının "Babamı kaybettikten sonra" bölümünde (s.49); babasını en son 1948'in şubat ayında gördüğünü, ondan haber alamasa da onun bir gün döneceğini hep umut ettiğini yazmıştı.

ACI GÜNLER, ANILAR...

Onu ve yaşadıklarını Sabahattin Ali metinleri ile birlikte anlamaya çalışıyordum. Kendisine o zamanlar genç bir kadın olan annesinin, babasının ölümü ile ne tür zorluklar yaşadığını ve sonrasında nasıl bir ortam oluştuğunu sordum. Filiz Ali, Atilla Özkırmı ile hazırladığı Sabahattin Ali

kitabından (Cem Yay. / 1979) alıntı yaparak; "Annem

anılarında 'Kızım ile birlikte sokakta kalmıştık. Ev harçlıklarından 1500 lira biriktirmiştim. O paranın beni de kızımı da kartardığına bugün de inanıyorum. Ev kirasını vermesem, beni kapının önüne koyarlardı. Nereye gidecektik? Bizimle ilgilenen hiç kimsemiz yoktu, olanlar da bizi unutmışlardı. Mektup bile yazmadılar' diyordu." cümleleri ile yanıtladı.

FİLİZ ALİ'NİN MÜCADELESİ

Bugün Filiz Ali hâlâ babasının ölüm nedenini ve gerçek mezarını öğrenmek, en azından ondan kalan eşyaları almak için büyük mücadeleler veriyor. Kendisine ufak da olsa bu konuda bir gelişme olup olmadığını sor-

mam üzerine, "Yok, olacağı da yok maalesef" dedi. Kısa gibi görünen bu yanıtın nasıl bir anlam taşıdığını hissetmemek olanaksız.

Kanımda Filiz Ali'yi bugün rahatlatan şey babasını artık herkesin okuyor olmasıdır. Ben ise yazarın bunca okunma nedenini yazarın dönemindeki cinsiyet ilişkileri üzerine kafa yormasına bağlıyorum. Sabahattin Ali eserlerine bir de toplumsal cinsiyet sorunsalı ile bakmak gerektiğine inanıyorum.

Bu anlamda; Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanan; Kürk Mantolu Madonna, Kuyucaklı Yusuf, İçimizdeki Şeytan romanlarının yanı sıra değerli araştırmacılar Nüket Esen, Zeynep Uysal, Engin Kılıç, Olcay Akyıldız'ın hazırladığı Çakıcı'nın İlk Kurşunu da incelenebilir.

Sabahattin Ali'nin yaşamının son yıllarında gazetecilik yaptığını ve sert makaleler kaleme aldığını biliyoruz. Zincirli Hürriyet gazetesinde dönemin hükümetini eleştiren bir makalesi nedeniyle tehlikeyi fark edip memleketten kaçmak istemişti. Böylece Fransa'dan pasaport talebinde bulunmuştu ama Fransa tarafından bu talep kabul edilmemişti.

Filiz Ali'nin, "Nasıl dayandınız bu kadar acıya?" soruma verdiği yanıtı unutamam: "Hayat insanı eğitir."

Filiz Ali'nin söyleşimiz sonunda Fransız okurlara iletmiş dileği, "Fransız okurların Sabahattin Ali ve eserlerini tanımaları ve sevmeleri beni çok sevindirir" oldu.

Ben de bir kez daha kendisine bu söyleşi için teşekkür ederken kitaplarının ve Sabahattin Ali'nin öykülerinin yakın zamanda Fransızca'ya çevrilmesini diliyorum. ■

